

Dediščina Petra Pavla Glavarja na Lanšprežu in njena ohranitev z obnovo kapele

Mirko Pavlin

Petra Pavla Glavarja globoko spoštujem in občudujem. Tudi po zaslugi nas čebelarjev postaja njegova zapuščina danes vedno bolj prepoznana. Ob raziskovanju Glavarjeve življenjske poti presenečen ugotavljam, da njegovi dosežki predstavljajo še mnogo več kot izjemno čebelarsko zapuščino, saj je življenje naših prednikov obogatil ne le v materialnem, temveč tudi v človekoljubnem in duhovnem smislu. Živel in ustvarjal je v obdobju razsvetljenstva – v času, ko so spoznali, da je ozaveščanje in izobraževanje ljudi temelj za razvoj skupnosti. Razsvetljenci so verjeli, da je napredek družbe mogoče doseči predvsem z razumom, ki ga lahko koristno uporabljamo na vseh življenjskih področjih.

Glavar je svoje humanistične in napredne zamisli s pridom uresničil na dvorcu Lanšprež, ki ga je od rodbine Auersperg kupil leta 1766. Takrat je bil star 45 let. Ta posest v lepi dolenski pokrajini mu je nudila odlične možnosti za ukvarjanje z gospodarstvom in čebelarstvom. Pri tem je bil zelo uspešen, saj je imel izreden smisel za raziskovanje in organizacijo. Dvorca s kapelo ni pretirano spreminjal, pozornost je namenil predvsem gospodarskim poslopljem in vrtu. Takrat so najverjetneje na novo sezidali hleve, veliko kaščo ter klet za vino in pristavo. Ob dvorcu je postavil dva vezana kozolca, eden od njiju stoji še danes. Zasadil je nov sadovnjak, uredil zelenjavni vrt in vinograd ter pogozdil goličave. Gojil je tudi plemenito živino. Postavil je mlin z napredno tehnologijo in mlatilnico, kamor so postavili prvi mlatilni stroj za žito na Kranjskem. Vse te pridobitve je plačal s svojim denarjem. Imel je tudi približno 200 panjev čebel, ki jih je vzdrževal vse do svoje smrti leta 1784. Vse to mu je uspelo ustvariti v 18 letih življenja na Lanšprežu, kar priča o njegovi bistrosti, zagnanosti in delavnosti. Pri ustvarjanju pa ga ni gnala želja po kopičenju bogastva, temveč iskren namen pomagati preprostim kmetom, da bi lažje živeli.

Ob zahtevnih gospodarskih podvigih se je kot duhovnik boril proti vraževerju, ki je bilo v tistem času med neukimi ljudmi zelo razširjeno. Slovel je kot odličen pridigar, saj je dobro govoril in pisal v slovenskem jeziku. Svoje pridige je natančno zapisoval, zato so danes odlično izhodišče za



Posestvo Lanšprež okoli leta 1900

Foto: Arhiv Čebelarstva Koželj

raziskovanje slovenske govornice 18. stoletja. Ljudski glas pravi, da je imel na Lanšprežu tudi svojo knjižnico, ki pa žal ni ohranjena. Tam je ustanovil tudi **prvo zasebno čebelarsko šolo za okoliške dečke**. Imel je izjemen čut za preproste in revne ljudi, o čemer še danes pričajo številne pripovedi. Kmete je denarno podpiral, pogosto jim je daroval plemensko živino in zdrava semena za pridelavo kakovostnih žit in poljščin. Sam je vzgajal številne sadne sorte, ki jih ponekod v okolici Lanšpreža najdemo še danes.

V svoji oporoki je Glavar posestvo z dvorcem namenil dobrodelni ustanovi. Po njegovi smrti so s prihodki posestva skrbeli za revne in zapuščene bolnike, za katere sicer ne bi poskrbel nihče. Pokopan je v grajski kapeli sv. Jožefa, ki danes lepo obnovljena ohranja spomin na enega pomembnejših Slovencev 18. stoletja. V kapeli pred oltarjem počiva skupaj s svojim krušnim bratom, generalom Jernejem Basajem.

Posest je pozneje kupila nemška plemiška rodbina Wurzbach. Bili so protestantske vere, zato zanje grajska kapela ni imela posebnega pomena, uporabljali so jo kot shrambo za kmetijsko orodje. Med obema vojnama je bil dvorec sedež večjega kmetijskega posestva, med drugo svetovno vojno pa je prišel v last italijanske družbe Emona. Takrat so ga popolnoma izpraznili. Leta 1942 so ga vzele v najem redovnice uršulinke. V težkih vojnih časih so svojo nesebično pomoč nudile vsem pomoči potrebnim in tako nadaljevale plemenito Glavarjevo delo.

Dvorec in kapela sta vojne vihre prestala nepoškodovana, toda posestvo Lanšprež je po agrarni reformi prenehalo obstajati. Med letoma 1945 in 1948 so zemljo razdelili okoliškim kmetom, usoda dvorca pa je bila zapečateneta leta 1954. Takrat so ga porušili, material pa uporabili za gradnjo novih hiš. Povojna oblast žal

ni prepoznala in ni spoštovala kulturnozgodovinskega pomena tega lepega posestva. Ohranili so le nekaj kamnitih stebrov iz arkadnega hodnika in jih prepeljali v Dolenjski muzej Novo mesto. Ruševine dvorca so postopoma odstranjevali približno do leta 1960, danes je vidnih le še nekaj skromnih ostankov. Kapelo so po vojni delno porušili, zato ni bila več primerna za verske obrede.

Obnova kapele se je začela leta 1986. Pobudnik za to je bil Maks Kurent. Dela so izvajali pod vodstvom konservatorjev Jova Grobovška in Roberta Peskarja, denar za obnovo pa so prispevali Kulturna skupnost Slovenije, Občinska kulturna skupnost Trebnje, Kazenskopoboljševalni dom Dob in Čebelarstva družina Mirna – Šentrupert. Obsežna dela so zaključili leta 2004.

22. maja 2004 smo v Lanšprežu priredili drugi vseslovenski čebelarški praznik in blagoslov kapele.

Priprave na to prireditve pa so bile dolgotrajne: novembra 2003 sem iz Semiča kar dvanaajstkrat odšel v Lanšprež, da smo s čebelarstvo zvezo pripravili vse potrebno za slovesnost. Za blagoslov in sveto mašo ob tej priložnosti sem zaprosil **beograjskega nadškofa dr. Franca Perka.** Njegova prisotnost je še dodatno prispevala k neponovljivemu vzdušju in izjemnemu razpoloženju na tej svečanosti. Pri cerkvenem obredu sta pomagala novomeški prošt **Jožef Lap** in takratni mirnski župnik Gregor Kunej. To je bil praznik vseh slovenskih čebelarjev, pripravili pa smo ga skupaj s *Čebelarstvo zvezo Slovenije*. Prireditve se je udeležilo več kot 1500 čebelarjev in drugih gostov, na proslavi je ponosno plapolalo 38 čebelarških praporov iz vse Slovenije. Slavnostni govornik je bil takratni predsednik Čebelarske zveze Slovenije Lojze Peterle, ki je med drugim poudaril, da bi bilo pomorov čebel veliko manj, če bi se naši čebelarji zgledovali po Petru P. Glavarju. Bogat kulturni program je popestrila tudi godba na pihala iz Šentruperta.

Gospa **Angela Kuplenik** z Mirne je izdelala in podarila oltarne prte ter lično okrasila kapelo, **Pavel Zdešar** pa je pomagal pri organizaciji blagoslova kapele in nabavi zvona.

Na proslavi je trebanjska županja, gospa **Marica Škoda**, obljubila, da bo kapela leta 2005 dobila novo fasado. Gospa je obljubo izpolnila, za kar smo ji čebelarji izredno hvaležni.

Na prvi proslavi v Lanšprežu so posadili dve lipovi sadiki: eno je posadila županja Občine Trebnje, drugo pa župan Občine Komenda. Prepričan sem, da čebelarji iz Trebnjega vzorno skrbijo za posajeni lipi, saj je bil Peter P. Glavar velik ljubitelj slovenskih lipovih dreves. V Komendi namreč še danes živijo lipe, ki jih je pred stoletji posadil prav on.

Pri zahtevni organizaciji, izbiri in nakupu zvona za kapelo v Lanšprežu je složno sodelovalo veliko ljudi. Posebna zahvala velja gospodom **Marku Česnu, Petru Kurentu in njegovi družini ter Pavlu Zdešarju.**



Glavarjev grob v grajski kapeli sv. Jožefa

7. maja 2006 so zvon namestili v zvonik. Za organizacijo postavitve zvona sta poskrbela takratni predsednik Regijske čebelarske zveze Petra Pavla Glavarja (RČZ PPG) **Marko Hrastelj** in njegov prijatelj Janko Gabrič. Čebelar **Mirko Pavlin** je zvon ponosno krstil s kranjsko medico. V trenutku, ko smo blagoslovili zvon v obnovljeni kapeli, sem pomislil na njene zapuščene zidove, porasle z bršljanom, ki so pred obnovo v Lanšprežu žalostno propadali. Občutil sem izredno zadovoljstvo in povezanost z vsemi, ki smo sodelovali pri obnovi tega lepega objekta.

Leta 2008 so v kapeli odkrili spominsko ploščo Maksu Kurentu ter obnovili vodnjak v bližini kapele in Glavarjev kozolec iz 18. stoletja. Za Glavarjevo dediščino na Lanšprežu sedaj že več kot desetletje skrbi predsednik RČZ PPG Anton Koželj.

Pri obnovitvenih delih smo čebelarji dokazali, da skupaj zmoremo vse, česar se lotimo. Zvon v obnovljeni kapeli danes spet vabi vse ljudi dobre volje in veselo naznanja, da Lanšprež še živi. *Še vedno živ pa je tudi spomin na Petra Pavla Glavarja, vélikega mecena slovenskega čebelarstva.* ■

Vir: Peter Pavel Glavar: zbornik prispevkov iz simpozija, Grm, Novo Mesto 2009. Lukovica: Čebelarstva zveza Slovenije